

VIII. MALİYE SEMPOZYUMUNUN ARDINDAN

Yrd. Doç. Dr. Nurettin Bilici(*)

1. 1985 yılından bu yana her yıl düzenli olarak yapılan maliye sempozyumlarının sekizincisi 12-14 Mayıs tarihleri arasında Uludağ-Bursa'da yapıldı. Uludağ Üniversitesi, İ.İ.B.F. Maliye Bölümünün ev sahipliği yaptığı sempozyumun konusu "Türkiye'de Vergileme Sorunları ve Ekonomik İstikrar" idi. Sempozyum boyunca çok yararlı tebliğler sunuldu, tartışmalar yapıldı. Bu yazıda yapılan tartışmalardan ve ileri sürülen düşüncelerden bazılarına değinilmiştir.

2. Uzun yıllardan bu yana yöneticilik yapan Uludağ Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Nihat Balkır bu tip bilimsel toplantılara bütçede devletin yeterli ödenek ayıramadığını, ancak herşeyi devletten beklemenin de doğru olmayacağını ifade etti. Konuşmasında daha çok üniversite sorunlarına değindi. Kapıda biriken yüzbinlerce gencin eğitilmesi için yeni üniversiteler açılmasının zorunlu hale geldiğini söyledi. Bu yeni üniversitelerin bir çok aksaklık ve eksiklikleri de beraberinde getireceğini ve eleştirileceğini ifade etti. Herşeye rağmen bu üniversitelerin kurulup açılması gereklidir dedi. Ayrıca ortaya çıkacak kaynak ihtiyacının karşılanması için üniversite eğitiminin fakir öğrenciler hariç gerçek anlamda paralı hale gelmesi gerektiğini savundu.

3. Sempozyumun birinci oturumunda "istikrar aracı olarak vergi" konusu tartışıldı. İlk tebliğ İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesinden Doç. Dr. Eser Karakaş tarafından sunuldu. Karakaş'ın tebliğinde ileri sürdüğü görüşleri ilgi uyandırdı. Verginin tüketim üzerinden mi gelir üzerinden mi alınması gerektiği konusunu işlediği çalışmasında tüketimi savundu. Düşüncesi çok sayıda yorumu beraberinde getirdi. Vergi adaletini daha iyi kavradığı için gelir vergisi ağırlıklı bir sistemi savunanlar bu düşünceye karşı çıktılar.

4. Prof. Dr. Salih Şanver'in başkanlığını yaptığı öğleden sonraki ikinci oturumda maliye hukukudur? iktisat mıdır? tartışması ortaya çıktı. Şanver'in iktisat tarafını küçümseyen konuşması Prof. Dr. Güneri Akalın tarafından eleştirildi. Daha sonra aynı konuda çok sayıda kişi söz alıp konuştu. Bu kişiler maliyenin hukuk yanı-

(*) Hacettepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Maliye Bölümü Öğretim Üyesi

nın da iktisat yanının da önemli olduğunu, bu haliyle bir bütünlük arzettiğini ve bağımsız bir bilim dalı olduğunu söylediler. Böylelikle iş tatlıya bağlanmış oldu.

5. Aynı oturumda Maliye ve Gümrük Bakanlığı Gelirler Genel Müdür Yardımcısı Doç. Dr. Nevzat Saygılıoğlu'nun vergi kaybı ile ilgili verdiği rakamlar ilgi uyandırdı. Saygılıoğlu vergi kaybı kavramını vazgeçilen vergi ve kaçırılan vergileri kapsayacak şekilde kullandığını söyledi. Vazgeçilen vergi ile Kurumlar Vergisi, Gelir Vergisi ve Katma Değer Vergisi Kanunlarında yer alan istisna ve muafiyetleri, Gelir Vergisi Kanununda menkul sermaye iratlarının hiç vergilenmemesini veya % 10 gibi düşük oranlarda vergilenmesini, yeniden değerlendirme müessesesinde amaortismanların ortaya çıkardığı kayıpları vb. kastettiğini ifade etti. 1990 Yılında vazgeçilen vergi miktarının 10 trilyon lirayı bulduğunu açıkladı. Kaçırılan vergi miktarının hesaplanmasının ise vazgeçilen verginin hesaplanması kadar kolay olmayacağını çünkü yeraltı ekonomisinin boyutlarının bilinmediğini söyledi. Buna rağmen vergi denetimlerinden çıkan sonuçlara göre son 8 yılda beyan edilen matrahın ortalama % 50'sinin gizlendiğini gözlediklerini ifade etti. Bu 8 yıllık süre içinde gizlenen kısım ile ilgili oranın gittikçe azalan bir seyir izlediğini de ilave etti.

6. İkinci gün sabahı yapılan üçüncü oturumun konusu "vergi yönetiminin reorganizasyonu" idi. Gelirler Genel Müdürlüğü'nün Maliye Bakanlığı içindeki yeri tartışıldı, defterdarlıklar, vergi dairelerinin sorunları dile getirildi. Konuşmacılardan yeminli mali müşavir İbrahim Aktan açıkça Gelirler Genel Müdürlüğü'nün kaldırılarak Gelirler Müsteşarlığının, defterdarlıkların kaldırılarak Bölge Müdürlüklerinin kurulması gerektiğini savundu.

Söz alan Başbakanlık Müşaviri Ertuğrul Kumcuoğlu'nda yeniden teşkilatlanma düşüncesine karşı çıktı. Maliye Bakanlığının gelir ve gider politikaları ile bir bütünlük arzettiğini bunun bölünmesinin doğru olmayacağını söyledi. Bu açıdan hazinenin Maliye Bakanlığından ayrılmasını da eleştirdi. Hazinenin Başbakanlıktan çok Maliyenin işi olduğunu ifade etti.

7. Kumcuoğlu bir konuşmacının "Gelirler Genel Müdürlüğü gelir politikalarını belirler" sözünü eleştirerek politika belirlemek seçimle gelenlerin işidir yani siyasi organın işidir, Gelirler Genel Müdürlüğü'nün işi politika belirlemek değil belirlenen politikaları uygulamaktır dedi. Kumcuoğlu bir diğer konuşmasında da bütçe vergi gelirlerinin giderleri karşılama oranının düşüklüğüne dikkat çekti. 1992 bütçesinde bu oranın % 67 olduğunu, daha önce yaptığı bir araştırmada bu oranın % 85'lerin altına düştüğü durumlarda siyasi krizlerin ortaya çıktığını müşahade ettiğini söyledi. Ayrıca fonların Tansu Çiller'in savunduğu şekilde bir an önce bütçenin içine çekilmesi gerekliliğini de vurguladı.

8. Son gün oturumunda konuşan Prof. Dr. Şerafettin Aksoy daha çok vergi adaleti konusuna değindi. Vergi adaletini sağlamaya yönelik ayırma kuramı, en az geçim indirimi, artan oranlar gibi uygulamaların çarpıtıldığını, bunların amaçlarına ters şekilde uygulandıklarını, bu açıdan Türkiye'nin bazılarının iddia ettiği gibi bir vergi cenneti değil vergi cehennemi olduğunu ifade etti. Yoğun alkış topladı. Ayrıca verginin yansması konusuna yeterli önemin verilmediğini, bu konuda daha çok araştırma yapılması gerektiğini vurguladı.

9. Maliye ve Gümrük Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü Daire Başkanı Rıdvan Selçuk vergi yükü ile ilgili olarak Türkiye'de vergi yükünün düşük olmadığını ileri sürdü. OECD ortalamasına giderek yaklaştığımızı, zaten kişi başına milli gelirin 20.000 dolar olduğu bir ülkede bunun % 25'ini almakla Türkiye gibi milli gelirin 2000 dolar olduğu bir ülkede bunun % 25'ini almanın aynı şey olmayacağını vurguladı.

10. Sempozyum boyunca tartışılan bir başka konu ise Maliye ve Gümrük Bakanlığı'ndaki denetim elemanları ile ilgiliydi. Bunlardan hesap uzmanları ve maliye müfettişleri 178 sayılı KHK içinde yer alarak kurul şeklinde örgütlenmişler, doğrudan bakanlık makamına bağlanmış, Gelirler Genel Müdürlüğü dışında tutulmuşlar. Bir diğer denetim elemanı olan gelirler kontrolörleri ise 178 sayılı KHK içinde yer almayıp uygulama birimi olan Gelirler Genel Müdürlüğü'ne bağlanmışlardır. Gelirler kontrolörleri Gelirler Genel Müdürlüğü'nün vesayetinden kurtulup diğer iki denetim elemanı gibi bağımsız kurul şeklinde örgütlenmeyi arzuluyorlar.

11. VIII. Maliye Sempozyumu her haliyle son derece faydalı geçti. kapanış konuşmasını Prof. Dr. Sevim Görgün yaptı. Görgün Uludağ üniversitesi İ.İ.B.F. Maliye Bölümüne teşekkür etti. Önümüzdeki yıl IX. Maliye Sempozyumunu hazırlayacak olan Çukurova Üniversitesi İ.İ.B.F. Maliye Bölümüne de başarılar diledi.

12. Bu yazıyı bu yıl da halledilemeyen bir konuya değinerek ve bir temenniyi dile getirerek bitirmek istiyoruz. Halledilemeyen konu Maliye alanında yapılan doktora ve master tezlerinin diğer maliye bölümlerine ulaştırılması konusu idi. Bu konuda Prof. Dr. Aykut Herekman Anadolu Üniversitesi'nin öncülük yaparak kendisine gönderilecek tezleri çoğaltıp diğer bölümlere ulaştırabileceğini söyledi. Ancak sorun bazı tartışmalardan sonra yine havada kaldı. Oysa her maliye bölümünden bir kişi bölümün tezlerini Eskişehir'e göndermek üzere sorumluluk alsaydı iş halledilmiş olurdu. Temennimiz ise bundan sonraki sempozyumlar içinde yeni savunulan tezlerin ve yeni yazılan kitapların sahiplerine de konuşma hakkı verilerek onların düşüncelerinin tartışmaya açılmasıdır.

